

STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA

PAOLA MENGOZZIHO

přednesené dne 30. listopadu 2006¹

I – Úvod

opatření s rovnocenným účinkem (první otázka), a zda, v závislosti na případě, jsou tato ustanovení neslučitelná s některým z těchto článků (druhá, třetí a čtvrtá otázka).

1. Předkládacím usnesením ze dne 30. března 2004 položil Högsta domstolen (Nejvyšší soud) (Švédsko) Soudnímu dvoru čtyři předběžné otázky týkající se výkladu článků 28 ES, 30 ES a 31 ES.

3. Tato žádost o rozhodnutí o předběžné otázce byla podána v rámci sporu mezi jedenácti švédskými státními příslušníky, včetně K. Rosengrena, a Riksåklagaren (královský prokurátor) ohledně zabavení beden vína dovezených zásilkovým prodejem v rozporu se zákonem o alkoholu a objednaných zčásti na internetové stránce dánského distributora, a zčásti přímo od španělského výrobce.

2. Předkládající soud chce zejména vědět, zda taková ustanovení, jako jsou ustanovení zákona o alkoholu [alkohollag (1738:1994)] ze dne 16. prosince 1994 (dále jen „zákon o alkoholu“), která za podmínek popsaných v předkládacím usnesení zakazují soukromý dovoz alkoholických nápojů, jejichž maloobchodní prodej ve Švédsku podléhá režimu monopolu, jednotlivci, musí být přezkoumána z hlediska článku 31 ES týkajícího se úpravy státních monopolů obchodní povahy, nebo z hlediska článku 28 ES, který zakazuje veškerá množstevní omezení dovozu nebo

4. Věc byla původně přidělena třetímu senátu Soudního dvora, před kterým se dne 30. listopadu 2005 konalo jednání.

5. Na jednání konaném dne 30. března 2006 přednesl generální advokát A. Tizzano, kterému byla věc dříve přidělena, své stanovisko.

1 – Původní jazyk: francouzština.

6. V tomto stanovisku v odpověď na první otázku položenou předkládajícím soudem generální advokát A. Tizzano navrhl posoudit ustanovení kapitoly 4 zákona o alkoholu týkající se zákazu soukromého dovozu alkoholických nápojů jednotlivci z hlediska článku 31 ES². Na podporu tohoto závěru a s odkazem na rozsudek Franzén týkající se švédského monopolu na maloobchodní prodej alkoholu³ se generální advokát A. Tizzano domníval, že ustanovení kapitoly 4 zákona o alkoholu nejsou oddělitelná od fungování monopolu na maloobchodní prodej alkoholu, Systembolaget Aktiebolag (dále jen „Systembolaget“), jelikož jsou inherentně spojena s výkonem zvláštní funkce přiznané zákonem o alkoholu tomuto monopolu, funkce, která spočívá nejen v prodeji alkoholických nápojů na švédském trhu, ale také ve vytvoření jediné a kontrolované přístupové cesty k nákupu těchto nápojů⁴.

7. Pokud jde o otázku, zda je zákaz soukromého dovozu alkoholických nápojů jednotlivci, stanovený v kapitole 4 zákona o alkoholu, slučitelný s článkem 31 ES – tedy o problematiku, která je předmětem druhé otázky položené předkládajícím soudem – generální advokát A. Tizzano usoudil, že tomu tak není.

8. V tomto ohledu generální advokát A. Tizzano při přezkumu celého systému zavedeného zákonem o alkoholu zdůraznil, že tento zákon ponechává Systembolaget na základě ustanovení kapitoly 5 článku 5 zákona o alkoholu v jejich znění použitelném v rozhodné době z hlediska skutkového stavu v původním řízení volnost odmítnout z „vážných důvodů“ zvláštní objednávky a žádosti zákazníků o dovoz alkoholických nápojů, které nejsou dostupné v sortimentu monopolu na maloobchodní prodej, aniž by tak vyloučil, že diskreční pravomoc takto přiznaná Systembolaget může být použita diskriminačním způsobem na úkor alkoholických nápojů z jiných členských států.

9. Za těchto podmínek, pokud by tato pravomoc měla být vykonávána diskriminačním způsobem, a vzhledem k tomu, že Švédské království neuvedlo žádný objektivní požadavek, který by mohl odůvodnit znevýhodnění, které může vyplývat pro výrobky z jiných členských států z použití ustanovení kapitoly 4 a kapitoly 5 článku 5 zákona o alkoholu ve vzájemném spojení, generální advokát A. Tizzano navrhl dospět k závěru, že zákaz soukromě dovážet alkoholické nápoje do Švédska uložený jednotlivcům je neslučitelný s článkem 31 ES⁵.

10. S ohledem na význam otázky, zda vlastnosti ustanovení kapitoly 4 zákona

2 — Stanovisko generální advokáta A. Tizzana v projednávané věci, bod 43.

3 — Rozsudek ze dne 23. října 1997 (C-189/95, Recueil, s. I-5909).

4 — Body 41 až 43 výše uvedeného stanoviska.

5 — Tamtéž, body 58 až 61.

o alkoholu umožňují se domnívat, že jsou oddělitelná od ustanovení téhož zákona, která stanoví pravidla týkající se fungování monopolu na maloobchodní prodej alkoholu, a zda tato ustanovení musí být přezkoumána z hlediska článku 28 ES, nebo z hlediska článku 31 ES, třetí senát Soudního dvora dne 27. dubna 2006 rozhodl v souladu s čl. 44 odst. 3 a 4 jednacího řádu vrátit projednávanou věc Soudnímu dvoru, který ji nově přidělil velkému senátu.

11. Dne 14. června 2006 nařídil velký senát znovuotevření ústní části řízení a stanovil jednání k přednesu řeči na 19. září 2006.

12. Vyzval rovněž účastníky původního řízení a zúčastněné strany uvedené v článku 23 statutu Soudního dvora, které předložily písemné vyjádření do konání jednání dne 30. listopadu 2005 nebo se ústně vyjádřily při tomto jednání, aby zaměřily své řeči na otázku, zda vlastnosti ustanovení, jako jsou ustanovení kapitoly 4 zákona o alkoholu, v jejichž důsledku je zakázán dovoz alkoholu do Švédska jednotlivci, umožňují považovat tato ustanovení za oddělitelná od ustanovení téhož zákona, která stanoví pravidla týkající se fungování monopolu na maloobchodní prodej alkoholu.

13. Zaměření řeči požadované Soudním dvorem v projednávané věci přímo odpovídá kritériu, které stanovil ve výše uvedeném rozsudku Franzén.

14. V bodech 35 a 36 tohoto rozsudku totiž Soudní dvůr rozhodl, že „je namístě přezkoumat pravidla existence a fungování monopolu z hlediska ustanovení článku [31 ES] specificky použitelná na výkon výlučných práv státním monopolem obchodní povahy“⁶, zatímco „dopad ostatních ustanovení vnitrostátních právních předpisů, která jsou oddělitelná od fungování monopolu, ačkoliv na něj mají dopad, na obchod uvnitř Společenství, musí být přezkoumán z hlediska článku [28 ES]“⁷.

15. V souladu s usnesením ze dne 14. června 2006 byli žalobci v původním řízení, Švédské království, Finská republika, Norské království, Komise Evropských společenství a Kontrolní úřad ESVO vyslechnuti na jednání konaném dne 19. září 2006.

16. Tři vlády, které předložily svá vyjádření, v podstatě tvrdí, že pravidla dotčená ve věci v původním řízení nejsou oddělitelná od existence a fungování monopolu na maloobchodní prodej alkoholu, a musí být tedy podle kritéria stanoveného ve výše uvedeném rozsudku Franzén posouzena z hlediska článku 31 ES.

6 — Tamtéž, bod 35.

7 — Tamtéž, bod 36.

17. Přidávají se tak k názoru vyjádřenému generálním advokátem A. Tizzanem v jeho stanovisku v projednávané věci v odpověď na první otázku položenou předkládajícím soudem.

18. Rovněž s odkazem na výše uvedený rozsudek Franzén žalobci v původním řízení, Komise a Kontrolní úřad ESVO předkládají argumentaci zcela opačnou k argumentaci obhajované vládami, které předložily svá vyjádření.

19. Mají za to, že ačkoliv dotčená pravidla mají dopad na monopol na maloobchodní prodej alkoholu, jsou nicméně oddělitelná od jeho existence a fungování, a musí být tudíž předmětem přezkumu z hlediska článků 28 ES a 30 ES. Jejich stanovisko je v podstatě založeno na předpokladu, že pouze pravidla specificky použitelná na výkon výlučných práv státním monopolem obchodní povahy nejsou od tohoto monopolu oddělitelná. Tito účastníci řízení se domnívají, že v projednávaném případě tomu tak není. Kontrolní úřad ESVO jednak dodává, že článek 31 ES musí být vykládán striktně, a jednak, že zvláštní funkce monopolu se překrývá s rozsahem jeho výlučných práv.

20. V rámci tohoto stanoviska hodlám zaměřit svou pozornost především na některé body zmíněné v odpovědi na první otázku položenou předkládajícím soudem účastníky řízení, kteří předložili svá vyjádření na jednání konaném dne 19. září 2006.

21. Jak bude upřesněno v rámci následujícího přezkumu této otázky, mé posouzení je blízké posouzení uvedenému generálním advokátem A. Tizzanem v jeho stanovisku v projednávané věci.

22. Nicméně považuji rovněž za nezbytné učinit několik poznámek ohledně odpovědi na druhou otázku položenou předkládajícím soudem v rozsahu, v němž se můj přístup v určitých ohledech liší od úvah, které jsou uvedeny ve stanovisku generálního advokáta A. Tizzana v projednávané věci.

23. S ohledem na odpověď na první dvě otázky, kterou navrhuji, není podle mého názoru namístě přezkoumávat třetí a čtvrtou otázku týkající se výkladu článků 28 ES a 30 ES, které byly předkládajícím soudem položeny pouze podřídně.

II – Právní rozbor

26. Zdá se mi, že toto stanovisko vychází z částečné četby judikatury Soudního dvora.

A – K první předběžné otázce

24. Svou první otázkou se předkládající soud táže, zda „zákaz soukromého dovozu uvedený [v předkládacím rozhodnutí] může být považován za součást způsobu fungování monopolu na maloobchodní prodej, a z tohoto důvodu není článkem 28 ES zakázán, a musí být posouzen pouze z hlediska článku 31 ES“.

1. K výkladu článku 31 ES

25. Ve svém ústním vyjádření Kontrolní úřad ESVO uplatňuje, že článek 31 ES, jakožto *lex specialis*, který se odchyluje od ustanovení článku 28 ES, musí být z tohoto důvodu vykládán restriktivně. S odkazem na bod 35 výše uvedeného rozsudku Franzén z toho za podpory žalobců v původním řízení a Komise vyvozuje, že článek 31 ES se vztahuje pouze na vnitrostátní ustanovení specificky použitelná na výkon výlučných práv monopolem obchodní povahy. Podle Kontrolního úřadu ESVO se totiž zvláštní funkce monopolu překrývá s rozsahem jeho výlučných práv.

27. Nejprve, i kdyby bylo možné vymezit článek 31 ES jako *lex specialis*⁸, jehož cílem je upravit státní monopoly obchodní povahy, takováto kvalifikace nevede k tomu, aby toto ustanovení bylo nutně vykládáno restriktivně.

28. Soudní dvůr totiž opakovaně připomněl, že cílem článku 31 ES je zajistit respektování základního pravidla volného pohybu zboží na celém společném trhu v případě, kdy v některém z členských států určitý výrobek podléhá monopolu obchodní povahy⁹. Upřesnil ale také, že cílem článku 31 ES je uvést do souladu možnost členských států zachovat určité monopoly obchodní povahy jakožto nástroje pro sledování cílů veřejného zájmu s požadavky na vytvoření a fungování společného trhu¹⁰. Nejedná se tedy o ustanovení odchylující se od volného pohybu zboží, na rozdíl například od člán-

8 – Viz v tomto smyslu rozsudky ze dne 17. února 1976, Miritz (91/75, Recueil, s. 217, bod 5), a ze dne 20. února 1979, Rewe-Zentral, zvaný „Cassis de Dijon“ (120/78, Recueil, s. 649, bod 7).

9 – Viz zejména rozsudek ze dne 14. prosince 1995, Banchero (C-387/93, Recueil, s. I-4663, bod 27), a výše uvedený rozsudek Franzén, bod 37.

10 – Výše uvedený rozsudek Franzén (bod 39) a rozsudek ze dne 31. května 2005, Hanner (C-438/02, Sb. rozh. s. I-4551, bod 35).

ku 30 ES, pro který se zásada restriktivního výkladu jeho ustanovení ustáleně používá.

29. I když tedy snadno připustíme, že článek 31 ES má z důvodu svého cíle omezenou působnost, nedomnívám se přesto, že jeho ustanovení musí být vykládána restriktivně.

30. Dále se domnívám, že nelze vyhovět argumentu žalobců v původním řízení, Komise a Kontrolního úřadu ESVO založenému na bodu 35 výše uvedeného rozsudku Franzén, podle kterého se článek 31 ES vztahuje pouze na pravidla týkající se existence a fungování monopolu, která jsou specificky použitelná na výkon výlučných práv tímto monopolem.

31. Jak uvedl generální advokát A. Tizzano v bodě 38 svého stanoviska v projednávané věci, z judikatury Soudního dvora vyplývá, že Soudní dvůr klade důraz na činnosti, které jsou „inherentně spojeny s výkonem zvláštní funkce“ přiznané dotčenému monopolu¹¹.

11 — Viz v tomto ohledu rozsudek ze dne 13. března 1979, Peureux (86/78, Recueil, s. 897, bod 35), na který odkazuje bod 36 výše uvedeného rozsudku Franzén, a rozsudek ze dne 29. dubna 1982, Pabst & Richarz (17/81, Recueil, s. 1131, bod 23), které uvádějí, že „pravidla stanovená v článku [31 ES] se týkají pouze [...] činností inherentně spojených s výkonem zvláštní funkce dotčeného monopolu, ale nejsou relevantní z hlediska vnitrostátních ustanovení práva nesouvisejících s výkonem této zvláštní funkce“.

Žádný z účastníků řízení, kteří před Soudním dvorem předložili svá vyjádření v projednávané věci, tuto judikaturu nezpochybnil.

32. Je však třeba poznamenat, že judikatura Soudního dvora, včetně judikatury uváděné v bodech 35 a 36 výše uvedeného rozsudku Franzén, nepostrádá určitou nejasnost, pokud jde o *přesný dosah* pojmu „zvláštní funkce“ monopolu. Zdá se mi, že z tohoto důvodu Kontrolní úřad ESVO navrhuje rovněž konstatovat, že zvláštní funkce monopolu se překrývá s rozsahem jeho výlučných práv.

33. Při přezkumu některých rozsudků Soudního dvora by tento výklad mohl být *priori* přesvědčivý. V bodě 7 rozsudku Cassis de Dijon¹², na který odkazuje bod 35 výše uvedeného rozsudku Franzén, tak Soudní dvůr uvedl, že článek 31 ES „není relevantní, pokud jde o vnitrostátní ustanovení, která se netýkají výkonu zvláštní funkce monopolu, a sice jeho výlučného práva [...]“.

34. Soudní dvůr nicméně rovněž rozhodl, že použití článku 31 ES „není omezeno na

12 — Výše uvedený rozsudek „Cassis de Dijon“.

dovozy nebo vývozy, které jsou přímým předmětem monopolu, ale vztahuje se na jakoukoli činnost spojenou s existencí monopolu, která má dopad na obchod s určitými výrobky mezi členskými státy [...]“¹³.

35. Krom toho Soudní dvůr přezkoumal z hlediska článku 31 ES monopol obchodní povahy, jehož zvláštní funkce spočívala v povinnosti uložené tuzemským výrobcům určitého alkoholu zachovat výrobu tohoto alkoholu v mezích ročních kvót stanovených veřejnými orgány a dodávat své výrobky pouze monopolu, doplněné povinností tohoto monopolu nakupovat uvedené výrobky za úředně stanovené ceny¹⁴. Soudní dvůr tak posoudil z hlediska článku 31 ES vnitrostátní pravidla, která překračovala *stricto sensu* výkon výlučného práva nákupu alkoholu přiznaného uvedenému monopolu. Jak zdůraznil generální advokát A. Tizzano v bodech 41 a 42 svého stanoviska v projednávané věci, Soudní dvůr přijal podobný postup ve výše uvedeném rozsudku Franzén.

36. Směr úvah, který spočívá ve vyloučení postavení zvláštní funkce monopolu v rozsahu jeho výlučných práv, se mi totiž zdá správný. S výhradou přezkumu prováděného Soudním dvorem je jednak věcí

členských států definovat zvláštní funkci přiznanou monopolu, přičemž jeho výlučná práva jsou ve skutečnosti jen prostředkem k plnění funkce, která je mu přiznána. Krom toho, kdyby se zvláštní funkce monopolu omezovala v konečném důsledku na rozsah jeho výlučných práv, toto uvažování by vedlo k málo srozumitelné tautologii, která by spočívala v tvrzení, že zvláštní funkcí monopolu je monopol samotný! Nerozuměli bychom tedy důvodu, proč judikatura Soudního dvora již třicet let trvá na pojmu „zvláštní funkce“, a nikoliv pouze na pojmu „výlučné právo“ („výlučná práva“).

37. Domnívám se proto, že pravidla podléhající článku 31 ES zahrnují všechna ustanovení spojená s existencí nebo fungováním monopolu na maloobchodní prodej alkoholu z důvodu jejich inherentního spojení s výkonem zvláštní funkce přiznané tomuto monopolu, včetně ustanovení, která *stricto sensu* neodpovídají rozsahu výlučného práva přiznaného tomuto monopolu.

38. Je třeba tudíž přezkoumat, zda zákaz soukromého dovozu alkoholických nápojů jednotlivci splňuje kritérium uvedené v předchozím bodě tohoto stanoviska, a sice, že byť *stricto sensu* neodpovídá rozsahu výlučného práva přiznaného Systembolaget, je inherentně spojen

13 — Rozsudek ze dne 16. prosince 1970, Cinzano (13/70, Recueil, s. 1089, bod 5), a výše uvedený rozsudek Miritz, bod 8.

14 — Rozsudek ze dne 13. března 1979, Peureux (119/78, Recueil, s. 975, bod 29).

s výkonem zvláštní funkce monopolu na maloobchodní prodej alkoholu. Pokud tomu tak je, tento zákaz bude spojen s existencí a fungováním uvedeného monopolu a bude spadat do působnosti článku 31 ES.

2. K použitelnosti článku 31 ES na situaci dotčenou v původním řízení

39. Kapitola 4 zákona o alkoholu upravuje soukromý dovoz alkoholických nápojů jednotlivci. Stanoví případy, kdy je tento dovoz povolen, zejména dovoz cestujícím starším dvaceti let, který má bydliště ve Švédsku, pro jeho osobní spotřebu. Kromě taxativně povolených případů jsou soukromé dovozy alkoholických nápojů jednotlivci zakázány. Tento zákaz se tak týká objednávek v rámci zásilkového prodeje učiněných švédským spotřebitelem bez přemístění se do jiného členského státu. Pokud jde však o alkoholické nápoje, které nejsou v sortimentu Systembolaget, kapitola 5 článek 5 zákona o alkoholu požaduje, aby tento podnik na základě žádosti jednotlivce vyřídil požadovanou objednávku, s výjimkou případu, kdy tomu brání vážné důvody.

40. Účastníci řízení, kteří předložili svá vyjádření při jednání konaném dne 19. září 2006, se zabývají dosahem dotčených pravidel.

41. Komise má za to, že ustanovení kapitoly 4 zákona o alkoholu, které kvalifikuje jako „zákaz dovozu uložený jednotlivcům“, se týká stadia předcházejícího maloobchodnímu prodeji alkoholu (vykonávaného v režimu výlučnosti), a nespádají tudíž do působnosti článku 31 ES.

42. Kontrolní úřad ESVO tvrdí, že cílem dotčené právní úpravy není zakázat soukromý dovoz alkoholických nápojů jednotlivci, ale upravit přepravu uvedených nápojů dovážených jednotlivcem, když je jednotlivec může dovést pouze tehdy, přemísťuje-li se sám s těmito nápoji. Jelikož jsou tato pravidla oddělitelná od existence a fungování monopolu na maloobchodní prodej alkoholu, nespádají tudíž podle Kontrolního úřadu ESVO do působnosti článku 31 ES. Zdá se, že žalobci v původním řízení obhajují v podstatě stejné stanovisko. Mimoto Kontrolní úřad ESVO zakládá svou argumentaci na rozsudku HOB-vín Soudu ESVO¹⁵.

43. Naopak, švédská vláda, podporovaná oběma ostatními vládami, jež předložily svá vyjádření, tvrdí, že zákaz soukromých dovozů alkoholických nápojů jednotlivci představuje pouze jednu část vnitrostátních

15 — Rozsudek ze dne 17. ledna 2006, E-4/05. Znění tohoto rozsudku je dostupné na internetové stránce: <http://eftacourt.lu/>.

ustanovení práva, která upravují zásilkový prodej alkoholu a jsou součástí monopolizovaného systému maloobchodního prodeje alkoholu.

44. Především se mi zdá velmi jasné, že dotčená pravidla nejsou právní úpravou přepravy alkoholických nápojů.

45. Připomínám, že legalita existence švédského monopolu na maloobchodní prodej alkoholu není účastníky řízení, kteří předložili svá vyjádření na jednání, zpochybňována. Byla potvrzena výše uvedeným rozsudkem Franzén. Jak přitom uvedla švédská vláda, prodej alkoholických nápojů ve Švédsku bez konzumace na místě je usměrňován prostřednictvím distribuční sítě Systembolaget. Systembolaget je tedy jediným zprostředkovatelem, který ve Švédsku dodává jednotlivcům alkoholické nápoje¹⁶. To znamená také, že jednotlivce, který si hodlá objednat alkoholické nápoje ve Švédsku, musí o ně povinně požádat u Systembolaget. Jsou-li tyto nápoje dostupné v sortimentu monopolu na maloobchodní prodej alkoholu, jednotlivce je bude moci nabýt přímo v prodejně Systembolaget, nebo případně si je bude

moci objednat formou zásilkového prodeje¹⁷. Nejsou-li tyto nápoje k dispozici v sortimentu monopolu na maloobchodní prodej alkoholu, použije se pravidlo kapitoly 5 článku 5 zákona o alkoholu, které již bylo kvalifikováno jako pravidlo vztahující se k fungování monopolu na maloobchodní prodej alkoholu ve výše uvedeném rozsudku Franzén¹⁸.

46. Zákaz soukromého dovozu alkoholických nápojů jednotlivci, tak jak se ho týká první otázka položená předkládajícím soudem, musí být přezkoumán v tomto kontextu. Jeho cílem není upravit stadium předcházející maloobchodnímu prodeji, jak tvrdí Komise, ale zajistit, aby jednotlivci prostřednictvím objednávek v rámci zásilkového prodeje učiněných přímo u výrobců v jiných členských státech neobcházeli systém usměrňování prodeje alkoholických nápojů zvolený Švédským královstvím, který byl uznán za slučitelný s článkem 31 ES ve výše uvedeném rozsudku Franzén.

47. V tomto smyslu je, jak správně uvedl generální advokát A. Tizzano ve svém stanovisku k projednávané věci, úkol dovézt požadované alkoholické nápoje inherentně spojen s výkonem zvláštní funkce přiznané Systembolaget zákonem o alkoholu, funkce, která spočívá ve vytvoření jediné

16 – Skutečnost, že mimo své vlastní sítě prodejen Systembolaget deleguje v některých málo obydlených a odlehlých obcích distribuci alkoholických nápojů na poštu nebo jiné osoby, je irelevantní. Ve všech případech zůstává Systembolaget vylučným dodavatelem alkoholických nápojů švédským spotřebitelům.

17 – Je třeba krom toho poznamenat, jak bylo upřesněno švédskou vládou, že Systembolaget neprodává alkoholické nápoje prostřednictvím internetu.

18 – Stanovisko generálního advokáta A. Tizzana v projednávané věci, bod 41.

a kontrolované přístupové cesty k nákupu těchto nápojů¹⁹. Pravidlo o předávání objednávek alkoholických nápojů Systembolaget (kapitola 5 článek 5 zákona o alkoholu) a pravidlo týkající se zákazu soukromých dovozů těchto nápojů (kapitola 4 zákona o alkoholu) se přitom doplňují a jsou neoddělitelná: obě totiž mají začlenit poptávku švédských spotřebitelů po alkoholických nápojích do výlučného systému maloobchodního prodeje alkoholu kontrolovaného Systembolaget²⁰.

48. Bylo by sice možné namítat, podobně jako Kontrolní úřad ESVO, že švédské právní předpisy výslovně nezakazují jednotlivcům objednávat v rámci zásilkového prodeje přímo u švédského nebo zahraničního výrobce nebo distributora podle svého výběru, zejména přes internet.

49. Zdá se mi nicméně, že takový výslovný zákaz by byl nadbytečný. Jelikož totiž jediný způsob prodeje stanovený zákonem o alkoholu je prodej alkoholických nápojů prostřednictvím monopolu na maloobchodní prodej alkoholu, který je ostatně součástí zvláštní funkce přiznané tomuto monopolu

a použije se bez ohledu na původ výrobků, není třeba výslovně zakázat nákup alkoholu jednotlivci formou zásilkového prodeje přímo od jiných dodavatelů.

50. Krom toho se námitka Komise, že Systembolaget nezajišťuje přepravu alkoholických nápojů, které byly objednány a zakoupeny přímo jednotlivcem od výrobce usazeného v jiném členském státě, jeví stejně tak málo relevantní.

51. Systembolaget totiž nemůže dovážet alkoholické nápoje na účet jednotlivce, který se na něj neobrátil, bez ohledu na zvláštní funkci, která je mu přiznána vnitrostátním zákonodárcem, právě proto, že zvláštní funkcí monopolu na maloobchodní prodej alkoholu je usměrňovat nákupy alkoholických nápojů jedinou a kontrolovanou přístupovou cestou a Systembolaget zcela jistě není společností připravující zboží.

52. Dále, pokud jde o obecnější argument, který Kontrolní úřad ESVO vyvozuje z výše uvedeného rozsudku HOB-vín, týkajícího se fungování islandského monopolu na maloobchodní prodej alkoholu (ÁTVR), musí být tento podle mého názoru odmítnut.

19 — Tamtéž, bod 42.

20 — Tamtéž, bod 45.

53. Podle Kontrolního úřadu ESVO z uvedeného rozsudku vyplývá, že vnitrostátní ustanovení práva je neoddělitelné od fungování monopolu pouze tehdy, dotýká-li se tohoto monopolu bezprostředně. Naopak, ustanovení práva vztahující se k činnosti subjektů a jednotlivců, v širokém smyslu slova, jsou oddělitelná od fungování tohoto monopolu a musí být přezkoumána z hlediska článku 28 ES.

54. Dovoluji si připomenout, že ve výše uvedeném rozsudku HOB-vín se Soud ESVO, na který se obrátil islandský soud, zabýval otázkou, zda dvě obchodní podmínky – uložené islandským monopolem na maloobchodní prodej alkoholu formou rozhodnutí a smluv, kterým musely odpovídat palety dodavatelů²¹ – musí být přezkoumány z hlediska článku 11 Dohody o Evropském hospodářském prostoru (dále jen „Dohoda o EHP“), jehož znění je v podstatě shodné s článkem 28 ES, nebo z hlediska článku 16 Dohody o EHP, jehož znění je v podstatě shodné s článkem 31 ES.

55. S odkazem na rozlišení provedené v bodech 35 a 36 výše uvedeného rozsudku

21 – Z bodu 4 výše uvedeného rozsudku HOB-vín totiž vyplývá jednak, že ÁTVR přijal obecné nařízení („rule“) týkající se nákupu a prodeje alkoholických nápojů, jímž byly upřesněny podmínky, které musely splňovat palety, a jednak, že uvedené podmínky byly rovněž převzaty ve smlouvách, které tento podnik uzavíral se svými dodavateli palet.

Franzén Soud ESVO rozhodl, že v konkrétním případě spočíval faktor určující to, zda byly dotčené obchodní podmínky oddělitelné od fungování islandského monopolu na maloobchodní prodej alkoholu, ve skutečnosti, že se tyto podmínky vztahovaly pouze na ÁTVR s vyloučením ostatních podniků, které v rámci své obchodní činnosti rovněž spravovaly sklady. V rozsahu, v němž upravovaly výlučně smluvní vztahy ÁTVR, byly tudíž dotčené obchodní podmínky považovány za neoddělitelné od fungování monopolu a přezkoumány z hlediska článku 16 Dohody o EHP²².

56. Jsem však přesvědčen, že by bylo odvažné chtít vyvodit z rozlišení provedeného Soudem ESVO ve výše uvedeném rozsudku HOB-vín obecné důsledky. Tento soud totiž obezřetně uvádí, že výše uvedená vymezovací linie, kterou vytyčil, se uplatňuje „v konkrétním případě“. Jinými slovy, je-li pravda, že předepsané podmínky nebo a *fortiori* obchodní podmínky uložené samotným monopolem, jako ve věci, která byla předložena Soudu ESVO, které se uplatňují výlučně na monopol, mohou být považovány za oddělitelné od jeho fungování, vnitrostátní pravidla, která se týkají jiných subjektů nebo jednotlivců, nejsou nutně od fungování tohoto monopolu oddělitelná. Dovolím si krom toho poznamenat, že ve věcech uváděných v bodě 35 tohoto stanoviska Soudní

22 – Výše uvedený rozsudek HOB-vín, body 24 až 26.

dvůr přezkoumal vnitrostátní pravidla z hlediska článku 31 ES i přesto, že tato pravidla nebyla bezprostředně určena dotčenému monopolu. V konečném důsledku, jak jsem již upřesnil, vše podle mého názoru závisí na zvláštní funkci přiznané dotčenému monopolu vnitrostátním zákonem.

57. Konečně, podle žalobců v původním řízení, Komise a Kontrolního úřadu ESVO okolnost, že ve Finsku vykonává monopol na maloobchodní prodej alkoholu své funkce bez ohledu na zákaz podobný zakazu dotčenému v naší věci, prokazuje, že tento zákaz je oddělitelný od fungování monopolu.

58. Generální advokát A. Tizzano již tento argument odmítl, když správně zdůraznil, že se nejedná o absolutní určení, zda může monopol fungovat bez tohoto zakazu, ale o posouzení, zda je stanovený zákaz inherentně spojený s výkonem zvláštní funkce, kterou se vnitrostátní zákonodárce rozhodl svému monopolu přiznat, či nikoliv²³.

59. Za účelem rozvinutí tohoto návrhu, aniž bych jej, domnívám se, zkreslil, se mi zdá, že kritérium stanovené ve výše uvedeném rozsudku Franzén, a sice kritérium oddělitelného charakteru vnitrostátních ustanovení práva ve vztahu k existenci a fungování

monopolu na maloobchodní prodej alkoholu, musí Soudní dvůr vést k tomu, aby si položil otázku, zda má dotčený zákaz *ratio* bez ohledu na existenci a fungování švédského monopolu na maloobchodní prodej alkoholu.

60. Připustit totiž, že pravidlo je „oddělitelné“ od existence a fungování monopolu na maloobchodní prodej alkoholu, podle mého názoru znamená domnívat se, že toto pravidlo je jako takové odůvodněné a způsobilé existovat, s výhradou jeho slučitelnosti s právem Společenství, bez ohledu na existenci a fungování uvedeného monopolu²⁴. Dotčený zákaz však není sám o sobě odůvodněný bez existence a fungování tohoto monopolu, protože, jak jsem již uvedl výše, je inherentně spojen s výkonem zvláštní funkce přiznané vnitrostátním zákonem švédskému monopolu na maloobchodní prodej alkoholu.

61. S ohledem na všechny tyto úvahy navrhuji Soudnímu dvoru, aby na první předběžnou otázku odpověděl v tom smyslu, že zákaz soukromého dovozu alkoholických nápojů jednotlivci uvedený v předkládacím rozhodnutí musí být posouzen z hlediska článku 31 ES.

24 — Je třeba poznamenat, že takové se zdá v podstatě být i stanovisko Komise před Soudem ESVO ve výše uvedené věci HOB-vín. V bodě 23 rozsudku je totiž uvedeno, že „[...] the agent for the Commission suggested a test whereby a given measure should be deemed to fall under the ambit of Article 16 EEA in cases where it would not exist without the monopoly“.

23 — Výše uvedené stanovisko, bod 47.

B – *K druhé předběžné otázce*

62. Svou druhou otázkou se předkládající soud táže, zda je zákaz soukromého dovozu alkoholických nápojů jednotlivci slučitelný s podmínkami stanovenými v článku 31 ES.

63. Připomínám, že čl. 31 odst. 1 ES stanoví, že členské státy upraví státní monopoly obchodní povahy tak, aby byla vyloučena jakákoli diskriminace mezi státními příslušníky členských států, pokud jde o podmínky nákupu a odbytu zboží. Co se týče prodejních monopolů, Soudní dvůr rozhodl, že „nelze připustit monopoly, které jsou upraveny tak, že z právního nebo faktického hlediska znevýhodňují obchod se zbožím z ostatních členských států oproti obchodu s tuzemským zbožím“²⁵. Krom toho Soudní dvůr uvedl, že za účelem ověření, zda je prodejní monopol upraven tak, aby byla vyloučena jakákoli diskriminace ve smyslu čl. 31 odst. 1 ES, je třeba přezkoumat, zda tento monopol může znevýhodňovat výrobky z jiných členských států, nebo zda v praxi tyto výrobky znevýhodňuje²⁶.

64. Pokud jde o věc v původním řízení, zcela sdílím stanovisko generálního advokáta A. Tizzana, v němž uvádí, že v rámci zákona o alkoholu zákaz soukromého dovozu alkoholických nápojů jednotlivci *sám o sobě* neznevýhodňuje výrobky z jiných členských států, ale naopak že tyto výrobky mají naprosto stejné postavení jako výrobky tuzemské. Jednak totiž jednotlivci mohou tyto oba výrobky nakupovat jen v obchodech a prodejnách Systembolaget, a jednak, nejsou-li tyto výrobky v sortimentu Systembolaget, musejí být objednány prostřednictvím této společnosti na základě kapitoly 5 článku 5 zákona o alkoholu²⁷.

65. Na rozdíl od generálního advokáta A. Tizzana se mi však toto posouzení zdá dostatečné k tomu, aby mohla být předkládajícímu soudu poskytnuta užitečná odpověď s ohledem na okolnosti věci v původním řízení.

66. Je totiž třeba neztrácet ze zřetele, že žalobci v původním řízení učinili objednávky přímo u zahraničního distributora a zahraničního výrobce, aniž by se v rozporu s pravidly stanovenými v kapitole 5 článku 5 zákona o alkoholu pokusili požádat o objednání Systembolaget.

25 — Výše uvedené rozsudky Franzen (bod 40) a Hanner (bod 36).

26 — Viz v tomto smyslu výše uvedený rozsudek Hanner, body 37 a 38.

27 — Viz v tomto smyslu výše uvedené stanovisko, bod 55.

67. Proto se předkládající soud zabývá otázkou slučitelnosti zákazu soukromého dovozu alkoholických nápojů jednotlivci, ve spojení se *samotným principem* povinnosti učinit za účelem získání alkoholických nápojů neobsažených v sortimentu monopolu na maloobchodní prodej alkoholu objednávku u Systembolaget, s čl. 31 odst. 1 ES.

70. Z toho podle mého názoru vyplývá, že zákaz soukromého dovozu alkoholických nápojů jednotlivci, tak jak je stanoven zákonem o alkoholu, není v zásadě v rozporu s článkem 31 ES.

68. Naopak, předkládající soud se Soudního dvora netáže na slučitelnost dotčeného zákazu s čl. 31 odst. 1 ES v hypotetické situaci, kdy by žalobci v původním řízení učinili své objednávky u Systembolaget a Systembolaget by tyto objednávky poté odmítl vyřídit z „vážných důvodů“ na základě kapitoly 5 článku 5 *in fine* zákona o alkoholu v jeho znění použitelném v rozhodné době z hlediska skutkového stavu v původním řízení²⁸.

69. Krom toho je nesporné, že Systembolaget nikdy nevyužil možnosti odmítnutí z „vážných důvodů“ na základě kapitoly 5 článku 5 *in fine* zákona o alkoholu.

71. Pokud by se měl Soudní dvůr, navzdory výše řečenému, domnívat, že je mu rovněž položena otázka, zda je dotčený zákaz slučitelný s čl. 31 odst. 1 ES, může-li se uplatňovat současně s odmítnutím ze strany Systembolaget z „vážných důvodů“ vyřídit objednávky alkoholických nápojů nedostupné v sortimentu monopolu na maloobchodní prodej alkoholu podané jednotlivci na základě kapitoly 5 článku 5 *in fine* zákona o alkoholu, bylo by třeba na ni odpovědět následujícím způsobem: zákaz, jako je ten uvedený v předkládacím rozhodnutí, může být slučitelný s čl. 31 odst. 1 ES pouze tehdy, vede-li k nediskriminačnímu zacházení, z právního i faktického hlediska, s výrobky z jiných členských států. Je věcí předkládajícího soudu ověřit, zda je tomu tak ve věci v původním řízení.

28 — Pro úplnost, od 1. ledna 2005 švédský zákonodárce zrušil možnost Systembolaget odmítnout z „vážných důvodů“ objednávky alkoholických nápojů, které jsou mu adresovány jednotlivci, na základě kapitoly 5 článku 5 *in fine* zákona o alkoholu.

III – Závěry

72. S ohledem na výše uvedené úvahy navrhuji Soudnímu dvoru, aby na otázky položené Högsta domstolen odpověděl následovně:

- „1) Takový zákaz soukromého dovozu alkoholických nápojů jednotlivci, jako je zákaz stanovený zákonem o alkoholu [alkohollag (1738:1994)] ze dne 16. prosince 1994, je třeba považovat, ve zvláštním systému zavedeném tímto zákonem, za pravidlo inherentně spojené s existencí a fungováním monopolu na maloobchodní prodej alkoholu. Jako takové je toto pravidlo třeba přezkoumat z hlediska článku 31 ES.

- 2) V rámci takového zvláštního systému, jako je systém zavedený zákonem o alkoholu, je zákaz soukromého dovozu alkoholických nápojů jednotlivci v zásadě slučitelný s čl. 31 odst. 1 ES.

Nicméně, může-li se tento zákaz uplatňovat současně s možností monopolu na maloobchodní prodej alkoholu odmítnout z vážných důvodů objednávky alkoholických nápojů nedostupné v sortimentu uvedeného monopolu podané jednotlivci, tento zákaz může být slučitelný s čl. 31 odst. 1 ES pouze tehdy, vedeli k nediskriminačnímu zacházení, z právního i faktického hlediska, s výrobky z jiných členských států. Je věcí předkládajícího soudu ověřit, zda je tomu tak ve věci v původním řízení.“